

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 388/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného RASLEGAL, s. r. o., Mostová 2, Bratislava, IČO 36 855 561, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Slavomír Rabatin, proti uzneseniu Okresného súdu Pezinok č. k. 5 P 163/2021-118 z 20. apríla 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením Okresného súdu Pezinok (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia, ako aj priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ je účastníkom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 5 P 163/2021 vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa – [REDAKOVANÉ]. V napadnutom konaní sa matka maloletej návrhom doručeným okresnému súdu 15. novembra 2021 domáha zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej.

3. Okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľovi – otcovi maloletej poriadkovú pokutu v sume 100 eur, keď na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 20. apríla 2022, zistil, že sťažovateľ sa na pojednávanie nedostavil, pričom jeho neúčast' ospravedlnil jeho právny zástupca s tým, že mal dlhodobo plánovanú zahraničnú cestu.

4. V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd zdôraznil, že sťažovateľ sťažuje postup okresného súdu tým, že sa nedostavil na súdne pojednávanie nariadené na 20. apríl 2022, hoci termín pojednávania zobral na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 7. marca 2022, na vedomie, pričom nový termín pojednávania nenamietol a neprítomnosť sťažovateľa jeho právny zástupca síce ospravedlnil, avšak urobil tak až na samotnom pojednávaní a zároveň nepredložil žiadne dôkazy na potvrdenie vážnych okolností, ktoré otcovi znemožnili dostaviť sa na súdne pojednávanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta svojvoľnosť, arbitrárnosť a nezákonnosť napadnutého uznesenia okresného súdu, ktoré nemá oporu v ústavno-konformnom výklade všeobecne záväzných právnych predpisov. V konkrétnostiach argumentuje, že okresný súd neakceptoval ospravedlniteľný dôvod jeho neúčasti na pojednávaní, a to zahraničnú pracovnú cestu. Účasť sťažovateľa na pojednávaní pritom zjavne nebola potrebná a účelná a o potrebe osobnej účasti sťažovateľa na predmetnom pojednávaní nebol zo strany okresného súdu na predchádzajúcom pojednávaní upovedomený.

6. Všetci účastníci konania vrátane sťažovateľa už boli vypočutí na pojednávaní 7. marca 2022 a na pojednávaní nariadenom na 20. apríl 2022 mal byť realizovaný len výsluch maloletej [REDAKOVANÉ], mladšej sestry [REDAKOVANÉ]. Tento výsluch pritom zvolil samotný okresný súd, nenavrhol ho žiadny účastník konania a nie je zrejmé, ako výsluch mal alebo mohol mať vplyv na predmet konania. Ďalší výsluch účastníkov konania už nebol plánovaný ani avizovaný. Dodáva, že počas výsluchu maloletých okresný súd vždy postupoval tak, že sťažovateľa z pojednávacej miestnosti vykázal, čo sa udialo vo vzťahu ku všetkým účastníkom a právnym zástupcom aj 20. apríla 2022. Nie je preto zrejmé, prečo by mala byť jeho prítomnosť na chodbe súdu počas výsluchu maloletých nevyhnutná pre riadny postup súdu vo veci.

7. Zo zvukového záznamu z predmetného pojednávania vyplýva, že počas pojednávania okresný súd nedal prakticky žiadny priestor účastníkom na ich vyjadrenie. Osobná účasť sťažovateľa na pojednávaní by celkom zjavne nebola účelná a ani potrebná.

8. Postup okresného súdu považuje za šikanózný. Poukazuje aj na skutočnosť, že okresný súd mu na pojednávaní 7. marca 2022 dal na vedomie ďalší termín pojednávania, ale na tento ho nepredvolal, a tak ani neavizoval, že osobná účasť sťažovateľa je nevyhnutná aj na ďalšom pojednávaní.

9. Na uloženie poriadkovej pokuty neboli splnené podmienky judikované ústavným súdom, a to že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, resp. k predĺženiu súdneho konania. Poriadková pokuta bola uložená sťažovateľovi nezákonne a napadnutým uznesením bolo zasiahnuté do jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu prvej inštancie vo veci uloženia poriadkovej

pokuty, ktoré považuje sťažovateľ za šikanózne, nezákonné a nemajúce oporu v ústavno-právnom výklade použitých právnych noriem.

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Už len pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že obsahom čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorý sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti v súvislosti s právom na „spravodlivé súdne konanie“, je základné právo účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, pričom spravodlivosť konania je v jej najširšom ponímaní obsahom ústavného ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré zakotvuje základné právo na súdnu ochranu (o čom bol sťažovateľ už poučený v uznesení ústavného súdu č. k. IV. ÚS 344/2022 z 28. júna 2022). Argument porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy preto ústavný súd, aj s prihliadnutím na dôvody ústavnej sťažnosti, ktoré sa ani náznakom nedotýkajú námietok subsumovateľných pod obsah označeného základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, vyhodnotil ako zrejmu chybu v písaní a ustálil predmet konania, berúc do úvahy odôvodnenie ústavnej sťažnosti, tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto uznesenia (čl. 46 ods. 1 ústavy).

13. Ústavný súd v úvode tejto časti rozhodnutia poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právom na súdnu ochranu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu by bola opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04, IV. ÚS 233/2020). Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľne a logicky odôvodnené.

14. Predmetom ústavného prieskumu sú, aj keď v obmedzenej miere, aj rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vylovil právny názor, podľa ktorého rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (m. m. I. ÚS 41/2015).

15. Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým to, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle (m. m. IV. ÚS 53/2020).

16. Vzhľadom na to, že predmetom ústavného prieskumu je rozhodnutie všeobecného súdu o uložení poriadkovej pokuty, ústavný súd poukazuje aj na zmysel a účel tohto sankčného opatrenia, ktorým je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane sumy pokuty) a sledovaným cieľom (m. m. III. ÚS 67/2018, IV. ÚS 53/2020).

17. Pokiaľ ide o charakter poriadkovej pokuty, také rozhodnutie je procesnou sankciou, ktorou je možné vynútiť si splnenie tých procesných povinností, ktoré napriek tomu, že došlo k ich účinnému uloženiu, splnené neboli. Základným predpokladom na vydanie takéhoto rozhodnutia je to, že konaním alebo opomenutím dôjde k sťaženiu postupu konania, t. j. nesplnením takej povinnosti dôjde k predĺženiu súdneho konania. Svojou podstatou tak uvedené poriadkové opatrenie umožňuje zabezpečiť nerušený priebeh konania a súčinnosť strán sporu, resp. ich zástupcov a iných subjektov v prípade, ak títo nemajú záujem podieľať sa na prebiehajúcom konaní spôsobom, ktorý zákon upravuje, alebo ak by priebeh konania iným spôsobom sťažovali, predlžovali či dokonca marili (m. m. III. ÚS 346/2018).

18. Po preskúmaní relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu (bod 4 tohto uznesenia) ústavný súd konštatuje, že napadnuté uznesenie okresného súdu je s prihliadnutím na jeho charakter primerane odôvodnené a zároveň neindikuje existenciu takých skutočností, ktoré by umožňovali prijať záver o porušení sťažovateľom označených práv zaručených ústavou a dohovorom.

19. Uloženie poriadkovej pokuty okresný súd odôvodnil s odkazom na relevantné ustanovenie § 102 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd môže uložiť poriadkovú pokutu tomu, kto sťažuje postup konania najmä tým, že sa nedostaví na súd, hoci naň bol riadne a včas predvolaný, a svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami. Zo síce stručného, ale s prihliadnutím na procesný charakter rozhodnutia dostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva splnenie všetkých zákonných podmienok nevyhnutných pre možnosť vo veci konajúceho súdu poriadkovú pokutu za sťaženie postupu konania uložiť.

20. Sťažovateľ bol, ako to zo samotného napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva, o termíne nariadeného pojednávania riadne oboznámený ústne na predchádzajúcom pojednávaní (§ 100 ods. 2 CSP), pričom neprítomnosť sťažovateľa ospravedlnil právny zástupca až na samotnom pojednávaní, no nepredložil žiadne dôkazy, ktoré by vážnosť okolností znemožňujúcich mu účasť na pojednávaní preukazovali.

21. Predvolaním osoby na pojednávanie vzniká jej povinnosť sa na pojednávaní zúčastniť. Samotný vo veci konajúci súd týmto spôsobom zabezpečuje účastníkovi konania podmienky na realizáciu jeho základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Požiadavka zabezpečenia realizácie týchto práv je o to naliehavejšia v prípade, ak sa má, ako to bolo v konkrétnych okolnostiach veci, vykonať úkon dokazovania výsluchom (maloletej dcéry sťažovateľa). Na uvedenom závere nemení nič ani skutočnosť, že v konečnom dôsledku k realizácii predmetného úkonu na pojednávaní došlo v neprítomnosti účastníkov konania a ich právnych

zástupcov. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie totiž patria aj procesné oprávnenia účastníka konania súvisiace so samotným postupom vo veci konajúceho súdu v procese dokazovania, t. j. právo účastníka konania na taký postup súdu, ktorý zodpovedá príslušným zákonným ustanoveniam vrátane spôsobu vykonania dokazovania.

22. Irelevantnými sú pochybnosť samotného sťažovateľa týkajúca sa možnej výpovednej hodnoty samotného výsluchu a jeho vplyvu na predmet konania, ako aj skutočnosť, že samotný výsluch bol nariadený súdom, a nie navrhnutý niektorým z účastníkov konania (bod 6 tohto uznesenia). Mimosporové konanie je totiž ovládané nosným princípom materiálnej pravdy, v súlade s ktorým je súd povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí, ako aj princípom vyšetrovacím, ktorého pojmovým znakom je presunutie dôkaznej iniciatívy na súd (čl. 6 Civilného mimosporového poriadku).

23. Na podklade uvedeného ústavný súd, berúc do úvahy relevantnú časť odôvodnenia, konštatuje, že dôvody uvedené v napadnutom uznesení sú dostatočné na záver okresného súdu o tom, že k sťaženiu postupu konania zo strany sťažovateľa došlo. Relevantná časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu nedovoľuje prijať záver o tom, že zo strany okresného súdu došlo k extrémnemu vybočeniu zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd. Námietky, ktoré sťažovateľ v ústavnej sťažnosti predostrel, neobsahujú takú argumentáciu, ktorá by bola spôsobilá prerokovávanú vec posunúť do ústavnoprávnej roviny. Poriadková pokuta bola uložená v súlade so zákonom, jej uloženie spočíva na relevantných a dostatočných dôvodoch a jej suma je primeraná sťaženiu postupu konania okresného súdu.

24. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že niet takej príčinnej súvislosti medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne umožňovala dospieť ústavnému súdu k záveru o ich porušení, preto ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

25. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu